

811
MUHOS LAITASAARI KETTUKANGAS

PERUSTIEDOT

MJ-tyyppi: asuinpaikat, maarakenteet
 Tyyppin tarkenne: asuinpainanteet, painanteet, kuopat
 Ajoitus: kivikautinen?
 Rauhoitusluokka: 1
 Lukumäärä: 1+1+5
 Peruskartta 3422 07 Laitasaari
 Koordinaatit: x= 7194 670; y= 3445 988; z= 50
 Koordinaattiselite: kankaan laki (painanne)
 Maastomerkintä: ei merkintää
 Pinta-ala: kankaan ala on noin 1 ha
 Etäisyystieto: Muhoksen kirkosta 7 kilometriä länsi-luoteeseen

OMISTAJATIEDOT

Alue tai rekisterikylä: Muhos, Laitasaari
 Tila 1: 36:6 Jokela
 Omistaja 1: Riitta ja Heikki Tihinen
 Osoite 1: Rantatie 76, 91510 ROVA, p. 08-533 4465
 Lisätietoja: puhelinkeskustelu 14.9.2000, lähetetty kopio tarkastusraportista 17.9.2000

TARKASTUS 2000

Aika: FL Janne Ikaheimo 20.8.2000, FL Janne Ikaheimo & FL Jari Okkonen 25.8.2000
 Diat: 23488-23491, Oulun yliopisto, arkeologian laboratorio

LYHYT KOHDEKUVAUS

Asuinpainanteen, asuinpaikkakuopan ja jätinkirkkoa muistuttavan, 18x9 metrisen painanteen kombinaatio sijaitsee pienellä, soiden ympäröimällä metsäsaarekkeella Muhoksen Laitasaaren kylän Kettukankaalla. Mikäli kohde on rantasidonnainen, se ajoittuu kolmannen esikristillisen vuosituhannen puoliväliin (2500 eKr.).

TUTKIMUSKERTOMUS

Sijainti ja maasto

Kettukangas on kivinen moreenikangas, joka sijaitsee noin 7 kilometriä Muhoksen kirkosta länsi-luoteeseen ja 2,5 kilometriä Oulujoen ylittävästä Laukan sillasta suoraan länteen. Varsinaiseen kankaaseen liittyy sen eteläreunalla pienialainen, soiden ympäröimä kivinen moreeniharjanne. Toisin kuten varsinainen Kettukangas, jonka etelälaidalta on otettu runsaasti kiviainesta, pieni moreeniharjanne vaikuttaa koskemattomalta. Harjanne kasvaa harvakseltaan eri ikäistä mäntyä ja sen aluskasvillisuutta hallitsevat jäkälä, puolukka ja variksenmarja.

Kohteen kuvaus

Tarkastusmatka Kettukankaalle tehtiin sen nimen vuoksi, jonka perustella sitä epäiltiin hiekkamuodostumaksi ja niin ollen kohteeksi, mistä saattaisi löytyä kivikautisia asuinpainanteita. Ennako-oletus osoittautui oikeaksi, mutta sangen yllättävällä tavalla. Kettukankaan etelälaidalla

sijaitsevan harjanteen kivettömän laen täyttää nimittäin erittäin suurikokoinen, olemukseltaan jätinkirkkoa lähestyvä painanne.

Painanteen mitat ovat vallin päältä mitattuna noin 18x9 metriä, josta keskuspainanteen osuus on 4,5 metriä. Muodoltaan painanne on sekä vallin että keskuspainanteen osalta jokseenkin suorakulmainen ja sen pituusakselin suunta on °310. Painanteen kaakkoislaidalla erottuu kolme, halkaisijaltaan metristä ja noin 20 cm syvää kuoppajäännettä, jotka muodostavat 5 metrin päässä toisistaan suoran linjan suuntaan °260. Keskuspainanteeseen tehtiin 20.8.2000 neljä, alaltaan noin 30x30 cm:stä koepistoa. Niistä ei tehty ainoatakaan löytöä, sillä alunperin palaneeksi kiveksi luultu, voimakkaasti rapautunut punainen graniitti kuuluu kohteen luontaisen geologiaan. Tämän osoitti koepistoissa huuhtoutumiskerroksen punertava alaosa, joka oli säännöllisesti rapautuneen maasälvän värjäämä. Keskuspainanteeseen tehtiin 25.8.2000 suoritettuna tarkastuskäynnin yhteydessä kaksi uutta koepistoa, joista FL Jari Okkonen löysi mahdollisen kvartsiytimen sekä pitkänomaisen kvartsi-iskoksen. "Jätinkirkkomaisen habituksen" ohella painanteesta löytyy siis ko. muinaisjäännöstyypille luonteenomaiseen tapaan heikkoja asumisen merkkejä.

Runsaan kahdenkymmenen metrin päässä kankaan lakea hallitsevasta painanteesta pohjois-koilliseen, hahmottuu alarinteestä toinen painanne (x=7194 693, y=3445 986), joka vastaa paremmin mielikuvaamme asuinpainanteesta. Ovaalinmuotoisessa painanteessa, jonka mitat ovat 8x5 metriä ja syvyys noin 30 cm, on heikosti erottuvat vallit. Suuren painanteen tavoin sen pituusakselin suunta on °310. Painanteeseen tehtiin kaksi koepistoa, joista saatiin esille palaneita kiviä, mahdollinen kivilaji-iskos sekä likamaata. Palaneiden kivien todistusvoima on tässä yhteydessä tavallista suurempi, koska niiden joukossa oli sangen runsaasti kankaan luontaiseen geologiaan kuulumattomia kivilajeja.

Kolmas erillinen elementti Kettukankaan eteläisellä saarekkeella on halkaisijaltaan parimetrinen ja noin 30 cm syvä kuoppajäänne (x= 7194 694, y=3445 977), jota kairaamalla saatiin esiin normaali podsol-maannos. Samaan tyyppiin kuuluva, tosin hieman suurikokoisempi kuoppajäänne (halkaisija 3m, syvyys 60cm; x= 7194 770, y=3446 051) löytyy hiekkamaasta varsinaisen Kettukankaan kaakkoisreunalta. Huolimatta runsaan 100 metrin etäisyydestä varsinaiseen muinaisjäännosalueeseen, ei maastotyyppi tämän kuoppajäänteen lähiympäristössä eroa oleellisesti edellä kuvatusta.

Luokitusehdotus

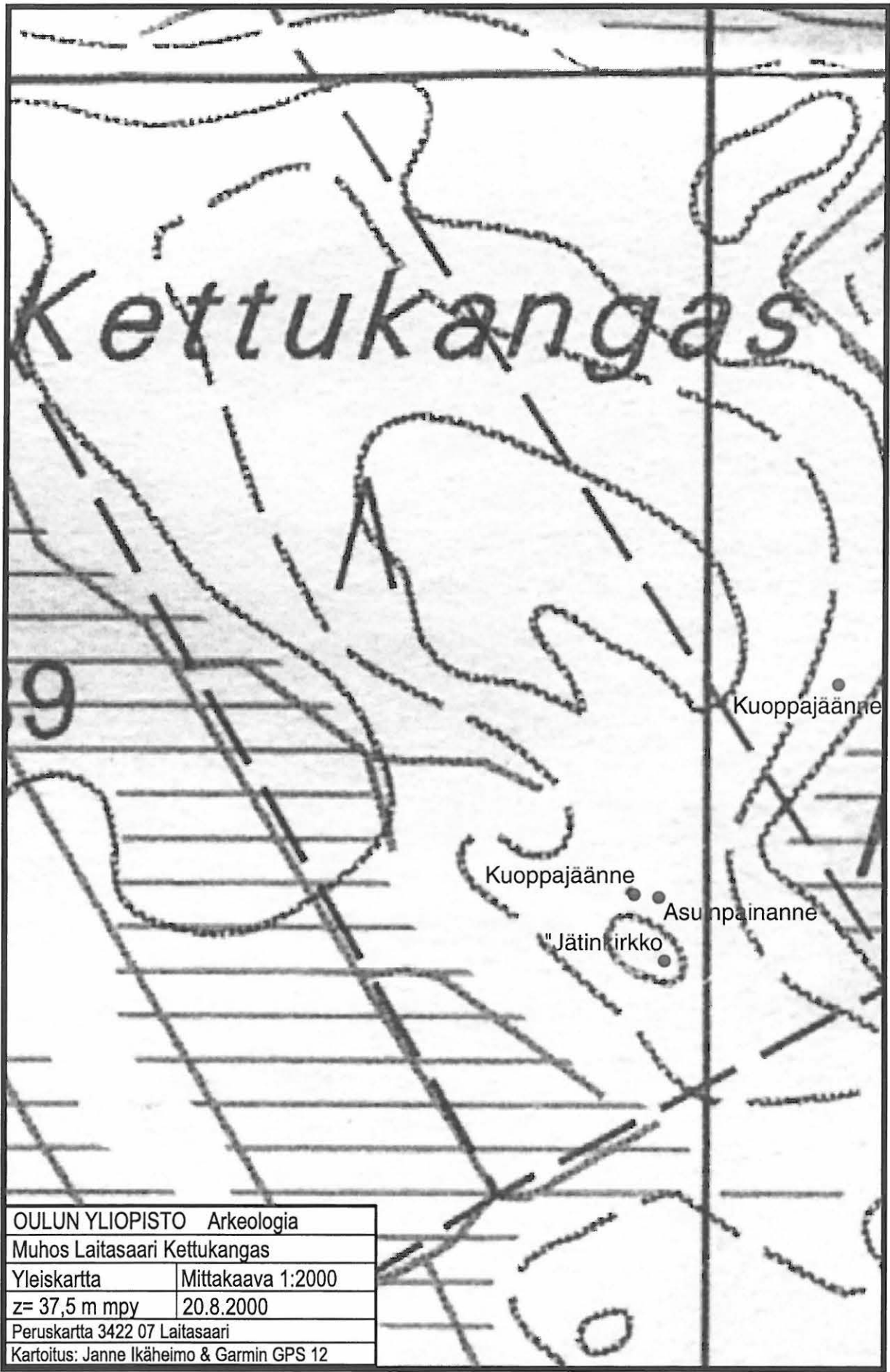
Luokka 1. Jätinkirkoksi luokiteltuna kankaan lakea hallitseva painanne on rakenteeltaan uniikki, vaikkakin FL Jari Okkonen suullisen tiedonannon mukaan Pohjois-Pohjanmaalla on mahdollisesti muutama muukin samaan tyyppiin kuuluva muinaisjäännos.

Oulussa 18.9.2000

FL Janne Ikäheimo
Amanuenssi
Arkeologian laboratorio
PL 1000
90014 Oulun yliopisto

OULUN YLIOPISTO Arkeologia	
Muhos Laitasaari Kettukangas	
Yleiskartta	Mittakaava 1:2000
z= 37,5 m mpy	20.8.2000
Peruskartta 3422 07 Laitasaari	
Kartoitus: Janne Ikkäheimo & Garmin GPS 12	

Kuva 1. Muhos Laitasaari Kettukangas. Yleiskuva varsinaisen kankaan eteläpuolella kohoavasta moreeniharjanteesta. Kuvattu etelä-kaakosta (Kuva: Janne Ikäheimo. Oulun yliopisto, Arkeologian laboratorion dia 23489).

Kuva 2. Muhos Laitasaari Kettukangas. Harjanteen lakea hallitseva, jätinkirkkomaisen habituksen omaava painanne. Kuvattu itä-kaakosta (Kuva: Janne Ikäheimo. Oulun yliopisto, Arkeologian laboratorion dia 23488).

Kuva 3. Muhos Laitasaari Kettukangas. Alarinteessä sijaitseva asuinpainanne edessä (vasen nuoli), suuren painanteen valli takana (oikea nuoli). Kuvattu luoteesta (Kuva: Janne Ikkäheimo. Oulun yliopisto, Arkeologian laboratorion dia 23490).

Kuva 4. Muhos Laitasaari Kettukangas. Huonosti erottuva asuinpaikkakuoppa etuoikealla, pienempi asuinpainanne keskellä vasemmalla ja suuri, jätinkirkkomainen painanne takaoikealla. Kuvattu luoteesta (Kuva: Janne Ikkäheimo. Oulun yliopisto, Arkeologian laboratorion dia 23491).